

Centaurium erythraea

Foto: Harrie de Vries

Nomenclatuur/Etymologie

De geslachtsnaam *Centaurium* is afkomstig van het Griekse *kentaúreion*, vernoemd naar de Centaur Chiron, een figuur uit de Griekse mythologie die bekend stond als een wijze genezer. Volgens de sage zou Chiron de plant gebruikt hebben om een wond te genezen die hij opliep door een pijl van Hercules. Een andere, meer populaire, verklaring voor de naam is dat deze is afgeleid van het Latijnse *centum auri* of *centum aurei*, wat 'honderd goudstukken' of 'honderd gulden' betekent, een verwijzing naar de hoge waarde die men traditioneel aan het kruid toekende. De Nederlandse naam 'Duizendguldenkruid' breidt dit bedrag zelfs uit. De soortaanduiding *erythraea* is Oudgrieks voor 'roodachtig', wat slaat op de roze tot roodachtige kleur van de bloemen. De officiële wetenschappelijke naam is *Centaurium erythraea* (Rafn).

Voorzitter: voorzitter.nrv@gmail.com

Secretariaat: secretariaat.nrv@gmail.com

Webmaster: webmasternrv@gmail.com

Website: nrvwebsite.nl

Facebook: <https://www.facebook.com/groups/505404964892414>

Taxonomie

- Rijk: Plantae (Planten)
- Orde: Gentianales
- Familie: Gentianaceae (Gentiaanfamilie)
- Geslacht: *Centaurium*
- Soort: *Centaurium erythraea* Rafn

Synoniemen

Vanwege de lange geschiedenis en eerdere taxonomische indelingen van deze medicinale plant, bestaan er verschillende synoniemen, waaronder:

- *Centaurium minus* Moench
- *Erythraea centaurium* (L.) Borkh.

Variëteiten en Cultivars

Centaurium erythraea is in de eerste plaats een wilde, inheemse plant met een rijke medicinale geschiedenis en wordt zelden als sierplant in gespecialiseerde cultivars aangeboden. Er zijn daarom geen commercieel belangrijke of bekende cultivars met specifieke namen en beschrijvingen. De soort vertoont wel enige variabiliteit in morfologie en groeigedrag binnen haar natuurlijke verspreidingsgebied, maar deze worden doorgaans niet als formele cultivars onderscheiden.

Variëteiten en Cultivars

Er zijn geen bekende cultivars in de horticultuur.

Familie

De plant behoort tot de familie *Gentianaceae* (Gentiaanfamilie). Leden van deze familie staan vaak bekend om hun intense bitterstoffen, die in veel gevallen medicinaal worden gebruikt, zoals ook bij het Duizendguldenkruid.

Hoogte

Centaurium erythraea is een relatief kleine plant. De hoogte varieert sterk afhankelijk van de standplaats en voedselrijkdom van de bodem, maar ligt doorgaans tussen de 5 en 40 centimeter. In zeer gunstige, voedselrijke omstandigheden kan de plant uitschieten tot ongeveer 50 centimeter.

Bloemkleur

De bloemkleur is lichtroze tot roodachtig of dieproze. De bloemen zijn klein (1 tot 1,5 centimeter in doorsnede), stervormig en staan in afgeplatte trossen (schermen) aan de top van de stengel. De bloemen openen zich alleen in de volle zon.

Bladkleur

De bladeren zijn onbehaard en hebben een groene kleur. De wortelbladeren staan in een rozet en zijn eirond, elliptisch of spatelvormig. De stengelbladeren zijn kleiner, lancetvormig en staan tegenoverstaand.

Bloeiperiode

De bloeiperiode valt in de zomer en vroege herfst, doorgaans van juli tot september (in sommige regio's beginnend in juni).

Standplaats

De plant is een pioniersoort die de voorkeur geeft aan zonnige, open tot grazige plaatsen. De bodem moet vochtig zijn, maar ook goed doorlatend en het liefst minerale, humusarme tot matig voedselrijke zand- of leemgrond bevatten. In Nederland en België is de plant onder andere te vinden in de kustduinen, op bosranden en op verstoorde, kalkrijke bodems.

Herkomst

Centaurea erythraea is inheems in het grootste deel van Europa (met uitzondering van Scandinavië) en reikt in het oosten tot de Kaspische Zee. Het komt ook voor in Noord-Afrika en West-Azië en is geïntroduceerd in Noord-Amerika.

Soort gewas

Het is een tweejarige plant (*therofyt*) of soms een eenjarige plant. In het eerste jaar vormt het Duizendguldenkruid enkel de basale bladrozet, en in het tweede jaar ontwikkelt het de bloemstengel, bloeit, produceert zaad en sterft vervolgens af.

Vermeerderingswijze

De vermeerdering gebeurt uitsluitend door zaad. De plant is een warmtekiemer en vereist een losse, onverstoorde bodem om succesvol te kiemen en te groeien. Omdat het een tweejarige pioniersoort is, is succesvolle zelfvermeerdering in de tuin afhankelijk van het creëren van geschikte kiemomstandigheden.

Klimaatzone

Als wijdverbreide Europese soort is *Centaurea erythraea* winterhard in veel gematigde zones (USDA 5 t/m 9).

Insecten

De bloemen trekken, dankzij hun kleur en nectarproductie, diverse bestuivers aan, waaronder bijen en hommels. De plant is zelf bitter van smaak door de aanwezige glycosiden en wordt hierdoor vaak gemeden door grazende dieren. Er zijn geen specifieke, ernstige plagen bekend die de plant bedreigen.

Bronvermelding

<https://www.avogel.ch/en/plant-encyclopaedia/centaurium.php>

https://nl.wikipedia.org/wiki/Echt_duizendguldenkruid

https://www.floravannederland.nl/planten/echt_duizendguldenkruid

<https://www.ecopedia.be/planten/echt-duizendguldenkruid>

<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/33940085/>

Samenvatting

Onderwerp	Resultaat
Nomenclatuur/Etymologie	<i>Centaurium</i> (van Centaur Chiron of <i>centum auri</i> - 100 goudstukken). <i>erythraea</i> : roodachtig.
Taxonomie	Rijk: Plantae, Orde: Gentianales, Familie: Gentianaceae, Geslacht: <i>Centaurium</i> , Soort: <i>Centaurium erythraea</i> .
Synoniemen	<i>Centaurium minus</i> Moench, <i>Erythraea centaurium</i> (L.) Borkh.
Variëteiten en Cultivars	Geen bekende cultivars; wel natuurlijke variabiliteit binnen de wilde soort.
Familie	Gentianaceae (Gentiaanfamilie)
Hoogte	5 tot 40 centimeter (zelden tot 50 centimeter)
Bloemkleur	Lichtroze tot roodachtig of dieproze
Bladkleur	Groen, rozetbladeren eirond/spatelvormig, stengelbladeren lancetvormig.
Bloeiperiode	Juli tot september (zomer en vroege herfst)
Standplaats	Zonnige, open plekken op vochtige, goed doorlatende, minerale, humusarme tot matig voedselrijke grond.
Herkomst	Europa (met uitzondering van Scandinavië), Noord-Afrika en West-Azië.
Soort gewas	Tweejarige plant (zelden eenjarig), therofyt.
Vermeerderingswijze	Uitsluitend door zaad.
Klimaatzone	USDA-zone 5, USDA-zone 6, USDA-zone 7, USDA-zone 8, USDA-zone 9
Insecten	Trekt bijen en hommels aan voor bestuiving. Wordt door bitterstoffen vaak gemeden door grazers.

Voorzitter: voorzitter.nrv@gmail.com

Secretariaat: secretariaat.nrv@gmail.com

Webmaster: webmasternrv@gmail.com

Website: nrvwebsite.nl

Facebook: <https://www.facebook.com/groups/505404964892414>